

Parlementaire vraag nr. 54 ingediend door Mevrouw Britt HUYBRECHTS, Volksvertegenwoordiger, aan de heer Maxime PRÉVOT, Vice-eersteminister en Minister van Buitenlandse Zaken, Europese Zaken en Ontwikkelingssamenwerking.

VRAAG :

Corruptie Congo.

In *Terzake* kwam de erbarmelijke situatie in Congo aan bod. Daar werd een fragment getoond dat de hele problematiek goed samenvat: "De politieke elite moet strijden tegen corruptie, maar is zelf corrupt". De infrastructuur in het land is zeer slecht, ondanks een jaarbudget van 1 miljard dollar voor de periode 2022-2023. Uit de reportage blijkt echter dat de overheid veel geld uitgeeft zonder dat dit in het budget kan worden opgespoord. Er wordt onvoldoende nagedacht over projecten, en veel geld gaat naar spookprojecten die niet bestaan.

De huidige Congolese president zou van corruptiebestrijding een prioriteit moeten maken, maar onder zijn leiding is de situatie alleen maar verslechterd. Zo is er bijv. geen controle op de overheidsuitgaven. Bovendien verslindt het Parlement zelf - dat de regering zou moeten controleren - het meeste geld. De lonen en premies die de parlementsleden ontvangen zijn niet transparant en er werd 90 miljoen dollar uitgegeven aan auto's, terwijl het maximumbudget daarvoor 4,5 miljoen dollar was.

Daar komt bij dat België jaarlijks 90 miljoen euro aan Congo schenkt, een aanzienlijk bedrag voor een land dat klaarblijkelijk niet met geld kan omgaan.

1. Hoeveel geld ging in 2022, 2023 en 2024 naar Congo?
2. Hoeveel geld plant men uit te geven in 2025, 2026, 2027 en 2028?
3. Kunt u een overzicht geven van waar het geld voor elk jaar exact naartoe is gegaan?
4. Gezien de ernstige corruptie in Congo, overweegt de Belgische regering om de financiële steun te herzien of striktere voorwaarden te koppelen aan de besteding ervan?
5. Op welke manier kan Enabel verzekeren dat het geld dat zij in Congo investeren juist terecht komt? Graag een overzicht van alle investeringen met bedragen en waar het terecht is gekomen voor 2022, 2023 en 2024.
6. Zijn er concrete successen geboekt met Belgische ontwikkelingsprojecten in Congo? Kunt u enkele tastbare resultaten noemen?
7. Wat is het standpunt van België over de rol van de Congolese president in de toenemende corruptie? Wordt hij daar diplomatiek op aangesproken?
8. Welke voorwaarden stelt België momenteel aan financiële steun? Zijn er sancties als het geld verkeerd wordt besteed?
9. Hoe kan België samenwerken met internationale partners om de financiële hulp effectiever te maken en corruptie tegen te gaan?

ANTWOORD:

1. In 2022 en 2023 ging het respectievelijk om 91,2 MEUR en 92,6 MEUR. De gegevens voor 2024 zijn nog niet beschikbaar. Deze cijfers worden ons jaarlijks in maart-april bezorgd, na afronding van de jaarlijkse audit bij Enabel.

REPOSE:

1. Pour 2022 et 2023, il s'agit respectivement de 91,2 MEUR et 92,6 MEUR. Les données pour 2024 ne sont pas encore disponibles. Ces chiffres nous sont transmis annuellement en mars-avril, après l'achèvement de l'audit annuel chez Enabel.

2. De budgetten van de federale ontwikkelingssamenwerking worden momenteel herzien. De begrotingsplanningen voor de volgende jaren zijn daardoor momenteel niet beschikbaar.

2. Les budgets de la coopération fédérale au développement sont actuellement en cours de révision, de sorte que les calendriers pour les années à venir ne sont pas encore disponibles.

3. Hieronder worden alle financieringen 2022 en 2023 opgelijst.

3. Ci-dessous les chiffres détaillés des financements pour 2022 et 2023.

2022

Gouvernementele samenwerking: 34,2 MEUR

2022

Coopération gouvernementale : 34,2 MEUR

Niet-gouvernementele samenwerking: 33,5 MEUR

Coopération non gouvernementale 33,5 MEUR

Multilaterale samenwerking: 1,32 MEUR

Coopération multilatérale : 1,32 MEUR

Humanitaire hulp: 17,46 MEUR

Aide humanitaire : 17,46 MEUR

Klimaat: 3 MEUR

Politique climatique : 3 MEUR

Ondernemerschap, Fair Trade, BIO: 1,67 MEUR

Entrepreneuriat, commerce équitable, BIO : 1,67 MEUR

2023

Gouvernementele samenwerking: 33,4 MEUR

2023

Coopération gouvernementale: 33,4 MEUR

Niet gouvernementele samenwerking: 33,5 MEUR

Coopération non gouvernementale 33,5 MEUR

Multilaterale samenwerking: 8,26 MEUR

Coopération multilatérale : 8,26 MEUR

Humanitaire hulp: 11,11 MEUR

Aide humanitaire : 11,11 MEUR

Klimaat: 6,6 MEUR

Politique climatique : 6,6 MEUR

Ondernemerschap, Fair Trade, BIO: 0,31 MEUR

Entrepreneuriat, commerce équitable, BIO : 0,31 MEUR

4. Het feit dat Congo nog steeds wordt geteisterd door endemische corruptie is niet nieuw. De Belgische regering verleent geen budgetsteun aan de DRC. Alle samenwerkingsinterventies worden rechtstreeks uitgevoerd door Enabel of door Belgische ngo's

4. Le fait que le Congo soit toujours en proie à une corruption endémique n'est pas nouveau. Le gouvernement belge n'accorde pas d'aide budgétaire à la RDC. Toutes les interventions en matière de coopération sont mises en œuvre directement par Enabel ou par

geaccrediteerd bij de FOD Buitenlandse Zaken. De organisaties van het maatschappelijk middenveld worden om de 10 jaar door een externe deskundige beoordeeld om na te gaan of zij over voldoende managementcapaciteiten beschikken, met name op het gebied van financieel beheer, integriteit, risicobeheer, resultatenbeheer, en partnerschapsbeheer. Er worden tevens systematisch externe audits en financiële controles georganiseerd door de DGD-diensten. Er bestaat een lijst van uitgaven die niet voor vergoeding in aanmerking komen en deze wordt strikt toegepast. Uitgaven die niet door een bewijsstuk worden gerechtvaardigd, worden systematisch afgewezen.

5. De uitvoering van het gouvernementele samenwerkingsprogramma 2023-2027 is volledig in handen van het Belgisch ontwikkelingsagentschap Enabel en niet rechtstreeks in handen van Congolese overheidsinstellingen. De portefeuille wordt in regie beheerd. Dit betekent onder meer dat de Belgische/Europese regelgeving inzake overheidsopdrachten volledig van toepassing is. Vanwege de risico's in de Democratische Republiek Congo wordt bijzondere aandacht besteed aan de preventie en bestrijding van fraude. Enabel heeft een ethisch handvest en een beleid inzake het beheer van fraude en corruptie ontwikkeld, die een nultolerantie voor fraude voorschrijven. Er is een netwerk van contactpunten voor fraudebestrijding opgezet, waaronder drie in de DRC. Elke nieuwe medewerker moet binnen 30 dagen na aanvang van het werk een integriteitstraining volgen. Enabel heeft een interne auditafdeling in Brussel waarvan de medewerkers ook dienstverlening in de partnerlanden uitvoeren. Enabel wordt gecontroleerd

des ONG belges, accréditées auprès du SPF Affaires étrangères. Les organisations de la société civile font l'objet tous les 10 ans d'un examen par une expertise externe pour vérifier qu'elles disposent des capacités de gestion suffisantes notamment en termes de gestion financière, d'intégrité, de gestions des risques, de gestion des résultats ou encore de gestion des partenariats. Des audits externes et des contrôles financiers systématiques par les services de la DGD sont également régulièrement organisés. Une liste de dépenses non éligibles au remboursement existe et est rigoureusement appliquée. Les dépenses non justifiées par une pièce justificative sont systématiquement rejetées.

5. La mise en œuvre du programme gouvernemental 2023-2027 est entièrement entre les mains de l'agence belge de développement Enabel et non directement entre les mains des institutions gouvernementales congolaises. La gestion du portefeuille se fait en régie. Cela signifie notamment que la réglementation belge/ européenne en matière de marchés publics est pleinement applicable. En raison des risques en République Démocratique du Congo, une attention particulière est portée à la prévention et à la lutte contre la fraude. Enabel a élaboré une charte éthique et une politique de gestion des risques de fraude et de corruption, qui prescrivent une tolérance zéro à l'égard de la fraude. Un réseau de points de contact anti-fraude a été mis en place, dont trois en RDC. Chaque nouvel employé doit suivre une formation sur l'intégrité dans les 30 jours suivant son entrée en fonction. Enabel dispose d'un service d'audit interne à Bruxelles dont les employés effectuent également des opérations de service dans les pays partenaires. Enabel est audité par un

door een college van auditors dat bestaat uit een externe auditeur enerzijds en het Belgische Rekenhof anderzijds. Het College van Commissarissen van Enabel is verantwoordelijk voor het opstellen van een verslag over de controle van de financiële toestand, de jaarrekening en de regelmatigheid van de verrichtingen die in de jaarrekening moeten worden opgenomen. Elk jaar worden audits uitgevoerd, zowel op de hoofdzetel van Enabel als in de partnerlanden, met als doel de te auditen projecten te selecteren op basis van steekproeven en risicoanalyses. In opdracht van Enabel worden regelmatig externe audits van projecten uitgevoerd, naast audits door het Rekenhof. Er is een strikte handhaving van het fraudebestrijdingsbeleid door middel van sancties en disciplinaire maatregelen bij vaststellingen.

In 2024 heeft de Raad van Commissarissen een verklaring zonder voorbehoud afgegeven tijdens de controle van de jaarrekening 2024 van Enabel.

Enabel is ook bij de Europese Unie geaccrediteerd als een *pillar-assessed* entiteit, na een evaluatie van haar capaciteiten op het gebied van organisatorisch en financieel beheer, wat betekent dat Enabel geschikt wordt geacht om de middelen van de Europese Unie te beheren.

6. De DRC is een bijzonder kwetsbaar land, maar veel interventies van Belgische samenwerkingsactoren brengen concrete verbeteringen in het leven van de Congolese bevolking, met name door interventies op nationaal niveau.

Zo voert Enabel sinds 2016 een programma uit om seksueel geweld te

collège de commissaires aux comptes composé d'un cabinet de réviseurs d'entreprises externes d'une part et de la Cour des comptes belge d'autre part. Le collège des commissaires aux comptes d'Enabel est chargé d'établir un rapport sur l'audit de la situation financière, les comptes annuels et la régularité des opérations à inclure dans les comptes annuels. Des audits sont réalisés chaque année, tant au siège d'Enabel que dans les pays partenaires, dans le but de sélectionner les projets à auditer sur la base d'un échantillonnage et d'une analyse des risques. Des audits externes de projets sont régulièrement réalisés pour le compte d'Enabel, en plus des audits de la Cour des comptes. Application stricte de la politique anti-fraude par le biais de sanctions et de mesures disciplinaires en cas de détection.

En 2024, le collège des commissaires a formulé une opinion sans réserve lors de son contrôle des comptes annuels 2024 d'Enabel.

Enabel a également été accréditée auprès de l'Union européenne comme entité *pillar assessed*, suite à un examen de ses capacités de gestion organisationnelle et financière, ce qui signifie qu'elle est jugée apte à gérer des fonds de l'Union européenne.

6. La RDC est un pays particulièrement fragile mais de nombreuses interventions mises en œuvre par les acteurs de la coopération belges apportent des améliorations concrètes dans la vie de la population congolaise, notamment via des interventions au niveau national.

Ainsi, Enabel met en œuvre depuis 2016 un programme de lutte contre les

bestrijden. Dit programma heeft tot doel seksueel geweld en de impact ervan te verminderen door middel van gedragstransformatie, holistische zorg voor slachtoffers (medisch, psychosociaal en re-integratie in hun gemeenschap) en de strijd tegen straffeloosheid voor agressors. Dit programma, dat al in 4 provincies wordt uitgevoerd, gaat gepaard met onderzoek van verschillende Belgische en Congolese universiteiten, waardoor een meer wetenschappelijke ontwikkeling mogelijk is die bijdraagt tot de ontwikkeling van normen die van toepassing zijn op het hele land.

violences sexuelles. Ce programme vise à réduire les violences sexuelles et leur impact à travers la transformation des comportements, la prise en charge holistique des victimes (médicale, psychosociale et réintégration dans leur communauté) et la lutte contre l'impunité des agresseurs. Ce programme, déjà mis en œuvre dans 4 provinces, est accompagné par des recherches de différentes universités belges et congolaises, permettant ainsi un développement plus scientifique qui contribue à l'élaboration de normes applicables à l'ensemble du pays.

Op het niveau van de niet-gouvernementele samenwerkingsactoren zijn de platformen AgriCongo en Hub-Santé voorbeelden van het bundelen van de sterke punten van de Belgische actoren op het gebied van belangenbehartiging en versterking in de Belgische expertisesectoren. Sinds 2010 zetten 17 actieve Belgische ngo's zich in voor de structurering van de landbouwers en voor de verdediging van de nieuwe landbouwwet en voor de ontwikkeling van de familiale landbouw in de DRC door de producenten een waardig leven te garanderen. Deze alliantie heeft het al mogelijk gemaakt voor landbouworganisaties aan de basis om deel te nemen aan de formulering van de nationale landbouwwet en de verspreiding en popularisering ervan. De Hub-Santé neemt deel aan dezelfde soort dynamiek in de gezondheidssector.

Au niveau des acteurs de la coopération non gouvernementale, les plateformes AgriCongo et Hub-Santé sont des exemples d'unification des forces des acteurs belges pour un plaidoyer et un renforcement dans les secteurs d'expertise de la Belgique. Depuis 2010, 17 ONG belges actives s'engagent pour la structuration paysanne et le plaidoyer pour la nouvelle loi agricole et pour le développement de l'agriculture familiale en RDC en assurant une vie décente aux producteurs. Cette alliance a notamment déjà permis que les organisations paysannes de base participent à la formulation de la Loi agricole nationale et à sa diffusion et vulgarisation. Le Hub-Santé participe au même type de dynamique au niveau du secteur de la santé.

7. Corruptie is een van de kwesties die België regelmatig aankaart bij de autoriteiten van de DRC, ook op het hoogste niveau, tijdens onze bilaterale diplomatieke contacten. In dit verband vestigen we vaak de aandacht van onze Congolese gesprekspartners op de schadelijke gevolgen van corruptie

7. La corruption fait partie des questions qui sont régulièrement évoquées par la Belgique avec les autorités de RDC, y compris au plus haut niveau, lors de nos contacts diplomatiques bilatéraux. Dans ce cadre, nous attirons souvent l'attention de nos interlocuteurs congolais sur les

voor de ontwikkeling van het land, met name op het gebied van het aantrekken van buitenlandse investeringen, de strijd tegen armoede en duurzame ontwikkeling.

8. In het kader van het gouvernementele samenwerkingsprogramma 2023-2027 dat door Enabel wordt uitgevoerd, bevat de specifieke overeenkomst met de DRC een bepaling over goed bestuur en de strijd tegen corruptie. Dit is een standaardbepaling in de gouvernementele samenwerkingsakkoorden op het gebied van ontwikkelingssamenwerking met partnerlanden: van het partnerland wordt een verbintenis geëist op het gebied van nultolerantie voor corruptie en in de bijzondere overeenkomst is de mogelijkheid opgenomen om de samenwerking op te schorten of te beëindigen, evenals de terugbetaling van elk bedrag dat wordt verduisterd: "Beide partijen erkennen het belang van goed bestuur en de strijd tegen corruptie. Ze verbinden zich ertoe zich in te zetten voor meer transparantie en verantwoording. Geen enkel aanbod, betaling, geschenk of voordeel van welke aard dan ook dat als een illegale of corrupte handeling kan worden beschouwd, mag worden beloofd, toegezegd, gevraagd of aanvaard, direct of indirect, als aansporing of vergoeding in verband met de activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van deze Overeenkomst, met inbegrip van elke procedure met betrekking tot het initiëren van de gunning of uitvoering van overheidsopdrachten. De partijen stellen elkaar in kennis van incidenten of vermoedens van corruptie in verband met het gebruik van de budgetten. In geval van niet-naleving plegen de partijen overleg en stellen zij de te nemen passende maatregelen vast, met inbegrip van de terugbetaling van verduisterde middelen en de

conséquences néfastes de la corruption sur le développement du pays, notamment en matière d'attraction des investissements étrangers, de lutte contre la pauvreté et de développement durable.

8. Dans le cadre du portefeuille 2023-2027 de la coopération gouvernementale mis en œuvre par Enabel, la convention spécifique signée avec la RDC comporte une disposition relative à la bonne gouvernance et à la lutte contre la corruption. Il s'agit d'une disposition standard dans les compromis de coopération gouvernementale au développement avec les pays partenaires : un engagement est exigé du pays partenaire en termes de tolérance zéro à l'égard de la corruption et la possibilité de suspendre ou de mettre fin à la coopération est incluse dans l'accord spécial ainsi que d'exiger le remboursement de toute somme qui serait détournée : « Les deux parties reconnaissent l'importance de la bonne gouvernance et de la lutte contre la corruption. Ils s'engagent mutuellement à accroître la transparence et la reddition de comptes. Aucune offre, paiement, cadeau ou avantage de quelque nature que ce soit qui pourrait être considéré comme un acte illégal ou de corruption ne peut être promis, commis, sollicité ou accepté, directement ou indirectement, à titre d'incitation ou de compensation en relation avec les activités menées dans le cadre du présent accord, y compris toute procédure relative à l'initiation de l'attribution ou de l'exécution de contrats publics. Les Parties s'informent mutuellement de tout incident ou soupçon de corruption lié à l'utilisation des budgets. En cas de non-respect, les Parties se consultent et déterminent les mesures

opschorting of stopzetting van de financiering. »

9. België werkt samen met andere internationale partners in de DRC om de doeltreffendheid van de hulp te verbeteren en corruptie te bestrijden. Op het gebied van de hervorming van de overheidsfinanciën bijvoorbeeld is ons bilaterale samenwerkingsprogramma onder andere gericht op een beter beheer van de overheidsinkomsten en - uitgaven. Onze actie is complementair aan die van andere internationale partners, zoals het IMF, dat werkt aan de transparantie van de uitgaveketen. We ondersteunen ook organisaties van de civiele maatschappij die actief zijn in de strijd tegen corruptie.

appropriées à prendre, y compris le remboursement des fonds détournés et la suspension ou la cessation du financement ».

9. La Belgique travaille conjointement avec les autres partenaires internationaux en RDC afin d'améliorer l'efficacité de l'aide et de lutter contre la corruption. Dans le domaine de la réforme des finances publiques par exemple, notre programme de coopération bilatéral vise, entre autres, à améliorer la gestion des recettes et dépenses publiques. Notre action est complémentaire à celle d'autres partenaires internationaux, comme le FMI, qui travaille sur la transparence de la chaîne de la dépense. Nous soutenons par ailleurs également des organisations de la société civile actives sur le plan de la lutte contre la corruption.

De Vice-eersteminister en Minister van Buitenlandse Zaken, Europese Zaken en Ontwikkelings-samenwerking.

Le Vice-Premier Ministre et Ministre des Affaires étrangères, des Affaires européennes et de la Coopération au développement.

Maxime Prévot

